

Ezt még ki kell hevernem

Mit csináljak, hogy jobban érezd magad

A 2017-es Csongor és Tünde óta nem láttam még olyan várszínházas előadást, ahol a nézők a darab közben távoztak volna helyeikről. Az idei *Mit csináljak, hogy jobban érezd magadon* ez mégis megtörtént. Mi volt ennek az oka? Túl obszcénak voltak a színészek, a darab túl modern, vagy a közönség várt mást?

Drámaelméletet tanulva mindig keresem a példákat egy-egy stílusra, irányzatra. Az artaudi „kegyetlen színházzal” még nem találkoztam korábban személyesen, de az előadást látva meggyőződésem, hogy megtaláltam rá a tökéletes példát.

A kegyetlen színház az, ami ingerli a nézőt; zajokkal, mozgással, cselekvésekkel, alkalomadtán erőszakos jelenetekkel. Az első sorba ültem, így testközelből láthattam a színészek minden mozdulatát. A cím alapján egy kedves, szerelmespárokat középpontba helyező, rózsaszín ködbe borítottkomédiára számítottam, de a színpadon látottak annyira lesokkoltak, hogy hazaúton minden ok nélkül elbőgtem magam, sírtam, és fogalmam sem volt, mi viselt meg ennyire a darabban.

(Kiegészítésként megjegyezném, jelenleg egy női jogokról, szerepekről szóló OKTV történelem dolgozaton dolgozom, így kétszer annyira borzolta az idegeimet a téma, mint más nézőkét.)

Az első fele egy lecsúszott pesti „proli” élettársi kapcsolatba engedett belátást – és itt most le akarnám részletesen írni mi történt, kivel, mikor, de ötletem sincs, hogy fogalmazzam meg, hogy ne borzadjak el én magam is, és ne okozzak kellemetlenséget az olvasóknak.

Alkoholizmus, gyermek fölött civódó szülők, lecsúszottság, nőverés, erőszak, szerető tartása, aszexualitás nyílt kibeszélése és mutatása, és egy nálam nem sokkal idősebb, huszonéves, de annál fiatalabbnak kinéző lány érzelmes csókolozása egy kopasz, ötven-hatvan éves férfival.

Ez mind másfél óra alatt lepörög az ember szeme előtt, és azt se tudja, mit csináljon. Volt egy jelenet, amiben a főszereplő nőt bántalmazták, verték, sörrel öntötték le; hiába tudtam, hogy ez csak megjátszás, ez csak színház, legszívesebben felrohantam volna a színpadra, és egy hatalmas pofont kevertem volna le a férfinak, aki ezt elkövette.

Természetesen volt benne egy kis feszültségoldás, odaszúrt poénok, megjegyzések, néhány aktuálpolitikai utalás, (az ilyen burkolt humorra mindig vevő vagyok), de valahogy még az sem tudott kiragadni abból az érzelmi limbóból, amibe belekerültem.

Borzasztó volt, de szembesítő is. Mivelhogy ez nem csak kitaláció, ez a valóság, és számtalan háztartásban, kapcsolatban ez tényleg meg is történik. Bántalmazott nők és férfiak maradnak csendben, tőrnek, élnek napról napra, és a gyerekeik ebben nőnek fel, ezt találják normálisnak. Generációs traumák öröklődnek; az volt a legborzasztóbb, ahogyan erre rávilágított az előadás.

A korhatár fel volt tüntetve, de elsőnek észre sem vettem, csak akkor, amikor alaposabban átnéztem a kírást. Csak örülni tudok, hogy nem hozott egyik szülő sem magával

kisgyerekeket. Káromkodások tömkelege, obszcenitás, pornográf jelenetek, számtalan nézőnél ez már az első percekben kiverte a biztosítékot, nemhogy órákon át. Úgy éreztem, hogy még az én a tizennyolc éves fejemmel sem vagyok elég érett ehhez.

Miután a fények felgyúltak, látni akartam a többi néző arcát. Amire számítottam; voltak, akik a fejüket rázták, bátortalanul tapsoltak, mások nevettek, esetleg megbotránkozva keresték a kijáratot. Csak keveseken láttam, hogy tényleg adott nekik valami mélyebb üzenetet a színdarab, valamit, amit magukkal vihetnek, elborzadhatnak még rajta néhányszor, de végső soron átgondolhatják, mi is folyik ebben a mai, fura, és gyakran vérlázítóan groteszk világban.

A második felében a színdarab mozivá változott át. Amikor megláttam a nagy kivetítőn a jelenetet, megörültem, hogy „De kreatív kinemaszkeccs, ilyet is régen láttam!”, de számomra hamar unalmassá vált, mert elsőre rá sem jöttem, hogy miről szól, és hogyan kapcsolódik az imént látottakhoz. Mint később megtudtam, ez a színpadi események továbbfűzése volt; egy boldogtalan, szeretethiányos békási család gyereke válik értelmiségi, de egyébként szintén boldogtalan felnőtté, egy olyan párkapcsolatban, ami semmivel sem jobb a szüleiénél.

Társadalmi helyzettől függetlenül öröklődik a trauma, és a negatív tapasztalatok tesznek róla, hogy egy ártatlan gyereknek felnőttkori problémái, egészségtelen világlátása és énképe legyen.

Nem mondom azt, hogy a film rossz volt; önmagában nagyon szívesen megnéztem volna, de összességében céltalannak éreztem, mert színpadon is megvalósítható, kreatív rendezői megoldásokat eredményezhetett volna, ha mégis annak eljátszása mellett döntenek. Miután lement a „mozi”, vártam egy harmadik lezáró történetet, egy harmadik blokkot, ami valahogyan visszahozza a színészeket a fizikai térbe, de sajnos arra már nem futotta.

Ennek ellenére az előadás nagy hatással volt rám, és ha másra nem is volt jó a vetített rész, arra biztosan, hogy összeszedjem a gondolataimat, és feldolgozzam, mit is láttam előtte.

Általában szoktam ajánlani a darabokat – egy-egy korosztálynak, műfajok kedvelőinek, de ennél most nehezen megy, mert fogalmam sincs, mi az a műfaj, amibe ez beletartozik. Thriller? Párkapcsolati horror?!

Az nézze meg, akinek gyomra van ehhez, esetleg azt kívánja, bárcsak gyomra lenne egy ilyen kízó színdarabhoz. Az nézze meg, akit nem hagynak hidegen a társadalmi problémák, mert „velem ez úgysem történik meg, ha mással történik meg, akkor meg minek érdekeljen.”

És azt hiszem, azoknak is ajánlom, akik bántalmazó, mérgező kapcsolatban élnek. Lehet, hogy nekik csak egy ilyen előadásra van szükségük, hogy rájöjjenek, amiben élnek, az nem „átlagos” vagy „normális”, és semmiképpen sem elfogadható.